

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 487/2022-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Františkom Svatuškom, Námestie slobody 25, Humenné, proti postupu a rozsudku Okresného súdu Bratislava V č. k. 24C/157/2012 z 8. novembra 2017, postupu a rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 7Co/146/2018 z 27. februára 2019 a postupu a uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Cdo/4/2020 z 29. apríla 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu bola 14. júla 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutia, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, priznať jej finančné zadostučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Žalobcovia 1 a 2 sa pred všeobecnými súdmi okrem iného domáhali proti sťažovateľke ako žalovanej 2 určenia, že sú rovnodielnymi spoluvlastníkmi dvojizbového bytu na ulici [REDACTED], a to za takých okolností, že syn žalovanej 1 poskytol 1. marca 2002 žalobcovi 1 ešte v starej mene pôžičku (podľa žalobcov 300 000 Sk; cca 10 000 eur) na mesačný úrok 10 % so splatnosťou do 31. augusta 2002. Na účely zabezpečenia tejto pôžičky žalobcovia podpísali 25. marca 2002 kúpnu zmluvu, v ktorej kupujúcou bola žalovaná 1 ktorá žalobcov ako predávajúcich nevidela, nikdy s nimi nekomunikovala, nevidela ani byt a kúpnu zmluvu

nepodpísala. Zmluvu namiesto nej podpísal jej syn tak, že ako kupujúcu napísal svoju matku (žalovaná 1) a vykonal aj jej podpis. Žalobcovia v prvej polovici júla 2002 osobne zanesli synovi žalovanej 1 z dôvodu vrátenia pôžičky hotovosť 425 000 Sk, ktorý ju odmietol s oznámením, že byt už predal rodine [REDAKOVANÉ] (rodičia sťažovateľky – žalovanej 2). Na byt sa rodina [REDAKOVANÉ] bola pozrieť a prítomná bola aj sťažovateľka a podľa jej vyjadrenia „boli zmätení“, pretože v byte sa v čase obhliadky bytu nachádzali žalobcovia a nejaké deti, ktorí namietali, že byt nemieni predáť. Syn žalovanej 1 informoval rodinu sťažovateľky, že žalobcovia sú podnájomníci. Sťažovateľka byt nekúpila priamo od žalovanej 1 s odôvodnením, že v tom čase bola vydatá a rodičia chceli predísť stavu, aby byt bol v bezpodielovom spoluvlastníctve sťažovateľky a jej manžela. Preto potom, ako žalovaná 1 bola zapísaná na liste vlastníctva, byt kúpili rodičia sťažovateľky a s odstupom času byt darovali sťažovateľke. Ako prvú podali žalobcovia žalobu o neplatnosť kúpnej zmluvy, no žalobu zobrali späť s odôvodnením, že syn žalovanej 1 proti ich vôli nasťahoval do bytu cca desať neprispôsobivých osôb, ktoré im kradli veci. Späťvzatie žaloby mali vykonať pod z toho plynúcim silným psychickým tlakom. Napokon podľa žalobcov mali byť pod hrozbou fyzického násillia prinútení byt opustiť. Vyšetrovateľ Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava V uznesením ČVS:OUJP-1320/2003 z 9. decembra 2003 z podnetu žalobcov začal trestné stíhanie vo veci podvodu. Žalovaná 1 pred vyšetrovateľom vypovedala, že zmluvu nepodpísala, a tak žalobcov ani byt nevidela. Súčasťou trestného spisu je listina o pôžičke. Meno žalovanej 1 ako kupujúcej sa nachádza aj na inej kúpnej zmluve s predávajúcimi manželmi I [REDAKOVANÉ] a rovnako aj tu žalovaná ako kupujúca zmluvu nepodpísala (byt na ulici [REDAKOVANÉ]). Žalovaná 1 na jar 2002 kupovala pre syna aj ďalší byt na ulici [REDAKOVANÉ]. Uznesením zo 4. marca 2010 doručeným žalobcom 3. septembra 2012 bolo trestné stíhanie zastavené s konštatovaním, že nejde o trestný čin.

3. Okresný súd žalobe žalobcov vyhovel a určil ich za podielových spoluvlastníkov sporného bytu. Okrem toho okresný súd určil kúpnu zmluvu medzi žalobcami a žalovanou 1 z 25. marca 2002 za absolútne neplatnú s odôvodnením, že bez podpisu kupujúcej sa kúpna zmluva dostala do rozporu s § 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), ktorý vyžaduje písomnú formu kúpnej zmluvy pod sankciou absolútnej neplatnosti podľa § 39 OZ. Krajský súd v poradí prvým rozhodnutím na odvolanie žalovaných zrušil rozsudok okresného súdu z dôvodu nesprávneho procesného postupu (v konaní nebol jasne ustálený predmet konania). Okresný súd následne rozhodol touto ústavnou sťažnosťou napadnutým rozsudkom a opätovne určil, že kúpna zmluva z 25. marca 2002 je absolútne neplatná (výrok I), určil, že podielovými spoluvlastníkmi spornej nehnuteľnosti sú žalobcovia (výrok II) a žalobcom priznal náhradu trov konania (výrok III). Okresný súd zotrval na odôvodnení svojho predchádzajúceho rozsudku, že žalovaná 1 kúpnu zmluvu nepodpísala a pre nedostatok formy je právny úkon absolútne neplatný, žalovaná 1 sa vlastníčkou sporného bytu nikdy nestala, a preto nemohla previesť sporný byt na ďalšie osoby. V tomto prípade sú neplatnými aj kúpna zmluva uzavretá medzi žalovanou 1 a rodičmi sťažovateľky a následne aj darovacia zmluva uzavretá medzi rodičmi sťažovateľky a sťažovateľkou. Okresný súd neuznal argumentáciu sťažovateľky o jej dobromyseľnosti s odôvodnením, že sa zúčastnila obhliadky sporného bytu, v ktorom žalobcovia namietali predaj bytu.

4. Žalované podali proti napadnutému rozsudku okresného súdu odvolanie. Opätovne odmietli závery okresného súdu. Namietali tiež, že okresný súd sa nevysporiadal s naliehavým právnym záujmom žalobcov na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a že žalovaná 1 nemá v spore pasívnu vecnú legitímáciu.

5. Krajský súd napadnutým rozsudkom výrok o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy zmenil tak, že žalobu v časti proti žalovanej 1 zamietol. Vo zvyšnej časti o určenie vlastníckeho práva proti sťažovateľke rozsudok okresného súdu potvrdil. Stotožnil sa s odôvodnením rozsudku okresného súdu o nedostatku dobromyseľnosti sťažovateľky pri uzatváraní zmluvy a o dôvodnosti poskytnutia ochrany vlastníckemu právu žalobcov.

6. Sťažovateľka proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Najvyšší súd dovolanie napadnutým uznesením odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP. Vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP konštatoval, že sťažovateľka odvodzuje procesnú vadu konania z jej nesúhlasu s právnym posúdením súdov. Nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP. Podľa najvyššieho súdu odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia dostatočným spôsobom svoje výroky odôvodnil. Ani námietke nedostatočne zisteného skutkového stavu v okolnostiach prípadu a záverov nižších súdov najvyšší súd nepriznal status vady konania, ktorá by mala rušiť právoplatne uzavretú záležitosť. Najvyšší súd (bod 17) uviedol, že bol viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd.

III.

Argumentácia sťažovateľky

7. Podľa názoru sťažovateľky všeobecné súdy rozhodli v rozpore s nálezom ústavného súdu (I. ÚS 549/2015), pretože formalisticky a nesprávne hodnotili dobromyseľnosť sťažovateľky. V čase obhliadky sporného bytu ani v čase prevodu vlastníckeho práva s ohľadom na okolnosti a zároveň pri vynaložení primeranej obozretnosti sťažovateľka nemala a ani nemohla mať pochybnosti o tom, že žalovaná 1 vlastnoručne nepodpísala kúpnu zmluvu. Ďalej namieta, že na správnosť zápisu v katastri nehnuteľností sa ďalší nadobúdatelia bezvýhradne spoliehali, brali ho za relevantný a správny, pretože rodičia sťažovateľky konali s maximálnou opatrnosťou a reálnym presvedčením, že sporný byt nadobúdajú od žalovanej 1 ako nespochybniteľného vlastníka. Okrem iného uviedla, že všeobecné súdy nevzali do úvahy skutočnosť, že žalobcovia potvrdili pred notárom svoju slobodnú vôľu previesť vlastnícke právo k bytu a až následne po 10 rokoch sa domáhali neplatnosti kúpnej zmluvy. Sťažovateľka sa domnieva, že rozhodnutie súdu po viac ako 17 rokoch od prevodu vlastníckeho práva žalovanej 1 prehlbuje právnu neistotu strán sporu. Sťažovateľka je toho názoru, že v jej prípade mal byť uprednostnený princíp právnej istoty dobromyseľných nadobúdateľov pred ochranou vlastníckeho práva pôvodných vlastníkov, uvádzajúc rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 24Co/811/2014, ktorý bol ústavne konformne posúdený ústavným súdom (I. ÚS 489/2016). V závere uviedla, že namietané rozhodnutia považuje za nesprávne, nespravodlivé, formalistické, ktorými bolo odopreté jej právo na súdnu ochranu a ktorými bolo porušené jej právo na spravodlivý proces.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu uplatnených práv postupom a rozsudkom okresného súdu

8. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd mohol domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred inými orgánmi verejnej moci a takýto postup aj vyčerpal, ústavný súd takúto ústavnú sťažnosť odmieta z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (napr. IV. ÚS 373/2014). Sťažovateľka proti rozsudku okresného súdu podala odvolanie, o ktorom následne rozhodol krajský súd, preto právomoc krajského súdu v tejto časti vylučuje právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti. Vychádzajúc z uvedeného, bolo preto potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti smerujúcej proti rozsudku okresného súdu odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

IV.2. K namietanému porušeniu uplatnených práv postupom a rozsudkom krajského súdu

9. Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je daná v prípade, že právna kvalita výkonu právomoci všeobecným súdom nie je zlučiteľná so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

10. Okresný súd vyhodnotil v reťazi zmluvných prevodov kúpnu zmluvu medzi žalobcami a žalovanou 1 z 25. marca 2002 ako absolútne neplatnú s odôvodnením, že bez podpisu kupujúcej sa kúpna zmluva dostala do rozporu s § 40 ods. 1 OZ, ktorý vyžaduje písomnú formu kúpnej zmluvy s následkom absolútnej neplatnosti podľa § 39 OZ pre nedostatok zákonom vyžadovanej formy. Žalovaná 1 sa tak vlastníčkou sporného bytu nikdy nestala, a preto nemohla previesť sporný byt na ďalšie osoby, konkrétne na rodičov sťažovateľky.

11. Okresný súd identifikoval obligačno-právnu fázu jedného z prevodov predchádzajúcich zmluve uzavretej sťažovateľkou ako chybnú, preto pri tomto prevode absentoval základ pre vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností (intabulácia). Aj keď prevodca pre naplnenie svojho záväzku (previesť vlastnícke právo) nemusí nevyhnutne byť v čase uzavretia zmluvy (titulus) už vlastníkom, pre druhú fázu (modus), ktorá už má vecno-právne účinky (vklad zmluvy), je platnosť zmluvy rozhodujúca. Už samotný termín „zmluva“ jasne evokuje, že na takýto akt nepostačuje len prejav vôle jednej strany.

12. Ústavnou sťažnosťou namietaný rozsudok krajského súdu nemožno vnímať izolovane od rozhodnutia okresného súdu. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje

na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 25/06). Tieto atribúty namietaný rozsudok krajského súdu, aprobujúci záver o neplatnosti zmluvy žalovanej 1, spĺňa.

13. Ústavný súd pripomína vlastnú judikatúru, podľa ktorej ak všeobecný súd neodpovedal na všetky argumenty účastníka konania, tak jeho postup nie je ústavne neudržateľný, ak odpovedal na tie podstatné (napr. III. ÚS 54/2019, III. ÚS 357/2021). Viacero sťažnostných námietok už bolo súčasťou argumentácie sťažovateľky pred všeobecnými súdmi a v ústavnej sťažnosti je neprehliadnuteľné ich cyklické opakovanie. Ako už ústavný súd v úvode tejto časti naznačil, k prieskumu veci pristupuje z pohľadu referenčných noriem, a nie ako štvrtá inštancia všeobecného súdnictva.

14. Sťažovateľka namieta, že súdy nezohľadnili „špecifické okolnosti a individuálne súvislosti“ prípadu a ide o „do očí bijúcu nespravodlivosť“. Ústavný súd so zreteľom na okresným súdom zistený a krajským súdom aprobovaný skutkový stav podľa napadnutých rozhodnutí ako príloh ústavnej sťažnosti poukazuje na súdmi zistené osobitné okolnosti veci spočívajúce v tom, že žalobcovia dohodu so synom žalovanej 1 spájali so zabezpečením splatenia pôžičky, o ktorej listina je súčasťou vyšetrovacieho spisu. Vrátanie pôžičky sa im už umožniť nemalo, byť sa proti ich vôli stal predmetom ďalšieho prevodu na rodičov sťažovateľky, a keď tí spolu so sťažovateľkou boli byť prezrieť, žalobcovia proti predaju bytu protestovali. Syn žalovanej 1 mal nastáňovať žalobcom do bytu viacero neprispôsobivých osôb a napokon žalobcov proti ich vôli bez súdneho rozhodnutia vypratal. Popísané okolnosti nesignalizujú, že by poskytnutie ochrany žalobcom v okolnostiach prípadu bolo neúplné či nespravodlivé, najmä ak nevytvorilo žiadnu prekážku na uplatnenie reštitučných a reparačných nárokov z vadných prevodov medzi zmluvnými stranami (navrátenie veci do predzmluvného stavu a náhrada škody). Ak sťažovateľka argumentuje, že „nebolo preukázané žiadne porušenie alebo ohrozenie subjektívnych práv žalobcov“, tak už len opísané skutočnosti, ktoré súdy zahrnuli do skutkového stavu, podstatne indikujú závažné zásahy do práv žalobcov.

15. Sťažovateľka súdom vytkla, že „len formalisticky a nesprávne hodnotili“ jej dobromyseľnosť. V tejto časti ústavný súd uvádza, že súdy v neprospech sťažovateľky vyhodnotili jej osobnú prítomnosť na obhliadke bytu, v ktorom prítomné osoby namietali jeho predaj. Jasne teda identifikovali skutočnosť, ktorá u akéhokoľvek priemerného pozorovateľa musela objektívne vyvolať podozrenie a otázky, či prevod bytu bude bezchybný. Ústavný súd poznamenáva, že užívanie prevádzanej nehnuteľnosti osobami odlišnými od prevodcu a nezáujem nadobúdateľa o vyšetrovanie tohto stavu predstavuje jednu z najintenzívnejšie pôsobiacich okolností, spôsobilých narušiť dobromyseľnosť záujemcu o nehnuteľnosť a aj v právnych kultúrach, ktoré sú založené na materiálnej publicite údajov o vlastníckych a iných právach v evidenciách nehnuteľností. Podľa rakúskeho najvyššieho súdu „Besteht der indizierte Verdacht, dass die tatsächlichen Besitzverhältnisse nicht dem Grundbuchstand entsprechen, löst dies Nachforschungspflichten des Erwerbers aus“ („ak existuje dôvodné podozrenie, že držobné vzťahy nezodpovedajú stavu pozemkovej knihy, aktivuje takýto stav investigatívnu povinnosť nadobúdateľa“; rozsudok z 11. 11. 2010 č. k. 2 Ob 11/10x). Na porovnanie Najvyšší súd Českej republiky konštatoval, že „držba je „zevním projevem vlastnictví“, je legitimačným stavem predbežně osvědčujícím vlastnické poměry; proto je předpokladem potřebným k nabytí věci, kterou užívá někdo jiný než převodce, od nevlastníka na základě dobré víry ve stav katastru nemovitostí, aby si nabyvatel

ověřil, proč skutečné držební (uživací) poměry neodpovídají poměrům vlastnickým v katastru nemovitostí.“ (uznesenie č. k. 22 Cdo 2698/2015 z 19. 11. 2015). Napriek tak závažnej skutočnosti (užívanie predávaného bytu osobami odlišnými od prevodcu) sa sťažovateľka neaktivizovala smerom k zisťovaniu a overeniu, z akých dôvodov prítomné osoby, navyše s deťmi, ak majú byť len nájomníci, namietajú nesúhlas s predajom bytu, ak pri zmene prenajímateľa nájom nezaniká. Ak sa sťažovateľka a jej rodičia uspokojili len s vysvetlením syna žalovanej 1, nekonali dostatočne obozretne v záujme objektívneho stavu veci. Ak by mala mať rozhodujúcu úlohu výlučne subjektívna stránka posudzovania rušivých prvkov prevodu, stratili by na význame akékoľvek úvahy o skúmaní dobromyseľnosti nadobúdateľa, a tým aj zmysel súdneho konania. Argumentácia sťažovateľky, že jej rodičia konali s „*maximálnou opatrnosťou*“, zjavne neobstojí.

16. K námietke sťažovateľky o relevancii vôle, ktorú žalobcovia „*potvrdili pred notárom*“, ústavný súd poukazuje na ustanovenie § 58 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov, podľa ktorého „*Legalizáciou notár alebo ním poverený zamestnanec osvedčuje, že osoba, ktorej podpis má byť osvedčený v jeho prítomnosti, listinu vlastnoručne podpísala alebo podpis na listine uznala pred ním za vlastný*“. Notárom osvedčený podpis identifikuje autora podpisu. Podpis ale nie je jediným a konečným determinantom skutočnej vôle podpisujúcej osoby (porov. III. ÚS 120/2020). Podľa Ústavného súdu Českej republiky „*Při výkladu právního jednání je třeba dát přednost skutečné vůli účastníků smlouvy nad formálním projevem této vůle. Formalismus spočívající toliko ve výkladu smluvního textu z něj samotného bez ohledu na vůli účastníků smluvního vztahu představuje protiústavní zásah do základních práv jednotlivce, neboť právě vůle účastníků hraje při vytváření smlouvy a její interpretaci zásadní roli. Text smlouvy je totiž toliko prvotním přiblížením se k významu smlouvy, který si chtěli její účastníci svým jednáním stanovit. Doslovný výklad textu smlouvy může, ale nemusí být v souladu s vůlí jednajících stran. Směřuje-li vůle smluvních stran k jinému významu a podaří-li se vůli účastníků procesem hodnocení skutkových a právních otázek ozřejmit, má shodná vůle účastníků smlouvy přednost před doslovným významem textu jimi formulované smlouvy. Výklad, který uvedená pravidla nerespektuje, je ve svém důsledku považován za porušení čl. 2 odst. 4 Ústavy a čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv.*“ (I. ÚS 2337/21). Ústavný súd len pre úplnosť k tejto sťažnostnej argumentácii poznamenáva, že podstata odôvodnení namietaných rozhodnutí súdov bola založená na chýbajúcom podpise nie žalobcov, ale druhej strany a navyše zmluvu nevyhotovoval, a teda vôľu do písomnej podoby nekoncepcoval notár, ale syn žalovanej 1.

17. Sťažovateľka namieta, že súdy porušili princíp rovnosti zbraní tým, že vychádzali len z tvrdení jednej strany, pričom jej tvrdenia súd „*ignoroval alebo nepriznal žiadnu váhu*“. Ústavný súd musí aj túto argumentáciu odmietnuť. Súdy založili svoje rozhodnutia na chýbajúcom podpise žalovanej 1 a na protestoch žalobcov priamo v byte za účasti sťažovateľky a jej rodičov, čo neboli sporné skutočnosti.

18. Sťažovateľka poukazuje aj na časový aspekt veci s namietaním dopadu rozhodnutia súdov s ohľadom na dlhé časové obdobie (17 rokov). Táto sťažnostná námietka implikuje jednak námietku časovo neprimeraného rozhodovania súdov a jednak konzekvenciu s dlhodobým nerušeným stavom držby. Vo vzťahu k námietke porušenia princípu včasnosti rozhodovania súdov ústavný súd poukazuje na jeho viazanosť návrhom ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde), v ktorom sťažovateľka neuplatnila porušenie svojich práv súvisiacich s neprimerane dlhým

konaním. Navyše, jej ústavná sťažnosť podaná so značným časovým odstupom od právoplatného skončenia nenadväzuje na judikatúru ústavného súdu o prípustnosti ochrany pred zbytočnými prietiahmi, ak ešte toto porušenie (iný zásah) trvá (I. ÚS 22/01, III. ÚS 389/2022). Uvedený právny názor je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (rozsudok ESĽP z 3. 3. 2009 vo veci Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 16970/05). V rámci námietky času dopadajúceho na dlhoročný stav užívania bytu ústavný súd predovšetkým uvádza, že časový aspekt veci musel byť zjavne nepríjemný pre obidve strany sporu. Kľúčovou otázkou bola miera rušenia tvrdeného „pokojného“ stavu veci. Ako už ústavný súd v predchádzajúcej časti naznačil, dobromyseľnosť sťažovateľky a jej rodičov bola narušená jedným z najsilnejších možných rušivých spôsobov, keď priamo na obhliadke bytu záujemcovia o jeho kúpu čelili protestu osôb užívajúcich byt a nesúhlasu s predajom bytu. Napadnuté konanie síce začalo s časovým odstupom, ale neprehliadnuteľnou skutočnosťou sú prvé civilné konania začaté v roku 2002 (august), 2003 (máj) a po skončení neskoršieho z nich začalo trestné konanie (december 2003) trvajúce až do jeho zastavenia uznesením vyšetrovateľa zo 4. marca 2010 so záverom, že skutok nie je trestný čin. Ústava chráni vlastnícke právo vrátane jeho komponentu nepremlčania. Ústavný súd veľmi citlivo pristupoval aj k namietanému časovému aspektu veci a plne podporuje význam plynutia času (porov. rozsudok ESĽP zo 16. 7. 2009 vo veci Zehentner proti Rakúsku, sťažnosť č. 20082/02, bod 51). Ako však už uviedol, celé obdobie užívania bytu sťažovateľkou a jej rodičmi od jeho začiatku až po právoplatné rozhodnutie súdu nemožno v žiadnom prípade nazvať obdobím nerušeného a pokojného prevzatia a užívania veci.

19. V ústavnej sťažnosti dominuje sťažnostná argumentácia o možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka v prípade dobromyseľného nadobúdateľa, za ktorého sa sťažovateľka považuje, a rovnako aj svojich rodičov ako právnych predchodcov. Súd sa tejto problematike nevyhli a svoje rozhodnutia založili aj na vyrovnaní sa s otázkou dobromyseľnosti sťažovateľky a jej rodičov. Takto sa zaoberali jedným z najdôležitejších komponentov doktríny, podľa ktorej môže osoba konajúca dobromyseľne nadobnúť vlastnícke právo aj od nevlastníka. Ani sťažovateľkou označená judikatúra vrátane rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky, na ktoré poukázala, nepripúšťajú nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka v prípade absencie dobromyseľnosti. Ústavnou sťažnosťou napadnuté rozhodnutia súdov síce argumentovanú doktrínu („*nemo plus iuris...*“) podrobne nerozvinuli, ale z procesno-ekonomických dôvodov to vzhľadom na celkom jasné vysvetlenie nedostatku dobromyseľnosti nevyhnutné ani nebolo. Preto ani v kontexte týchto sťažnostných námietok ústavný súd nezistil dôvod konštatovať arbitrárnosť napadnutého rozsudku krajského súdu.

20. Sťažovateľka na podporu svojej argumentácie o nevyrovnaní sa súdov s jej dobromyseľným nadobudnutím vlastníckeho práva poukázala na nálezy ústavného súdu č. k. I. ÚS 549/2021 zo 16. marca 2016, č. k. I. ÚS 151/2016 z 3. mája 2017 či uznesenie č. k. I. ÚS 489/2016 zo 17. augusta 2016. Ústavný súd reflektuje uvedené rozhodnutia, no zároveň musí konštatovať, že zapadajú do konceptu rozhodnutí, ktoré všeobecné súdy, ale ani ústavný súd doktrinálne neprevzali a zotrvali na názore, podľa ktorého osoba konajúca dobromyseľne sa môže stať vlastníkom veci uzavretím zmluvy aj s nevlastníkom len v prípadoch, v ktorých to zákon pripúšťa. Ústavný súd poukazuje v tejto súvislosti na jeden z ostatných náleзов č. k. IV. ÚS 65/2019 z 26. januára 2021. Aj v rámci všeobecného súdnictva veľký senát najvyššieho súdu uznesením č. k. IVOBdo/2/2020 z 27. apríla 2021 zjednotil rozhodovaciu prax dovolacieho súdu a uviedol,

že na základe absolútne neplatného právneho úkonu nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo, a to ani v prípade, že na jeho podklade bol uskutočnený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. S poukazom na právnu zásadu, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má, nemôže platne previesť vlastnícke právo k nehnuteľnosti na inú osobu ten, kto je na základe absolútne neplatného právneho úkonu vedený v katastri nehnuteľností ako vlastník nehnuteľností. Na margo sťažovateľkou označených rozhodnutí a v nich vyslovených názorov ústavný súd dopĺňa odkaz na právny názor najvyššieho súdu, podľa ktorého „*nový (judikatúrou nanovo, prípadne inak formulovaný) právny názor sa aplikuje aj do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza. Pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu, iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti. Súd, ktorý rozhoduje po zmene judikatúry, nemôže vedome aplikovať nesprávny, judikatúrou už prekonaný názor. Nový právny názor je vzhľadom na to potrebné aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania. Tým sa prípustné retrospektívne pôsobenie zmeny judikatúry líši od neprípustného retroaktívneho pôsobenia právnych noriem*“ (uznesenie č. k. 3Cdo/198/2017 z 19. marca 2018, bod 18).

21. Nemožno konštatovať, že s ohľadom na zistený skutkový stav, interpretáciu príslušnej právnej normy, subsumpciu zisteného skutkového stavu pod právnu normu, prijaté právne závery by rozhodnutie krajského súdu vykazovalo znaky zjavnej svojvôle. Krajský súd rešpektoval požiadavky vyplývajúce z obsahu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Skutočnosť, že sťažovateľka s jeho právnym záverom nesúhlasí, sama osebe nepostačuje na vyslovenie porušenia uplatňovaných práv. Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť v časti namietaného porušenia uplatnených práv rozsudkom krajského súdu odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

IV.3. K namietanému porušeniu uplatnených práv postupom a uznesením najvyššieho súdu

22. Podľa § 420 písm. f) CSP: „*Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.*“

23. Ústavný súd sa pridrižiava vlastnej judikatúry, podľa ktorej z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale ani formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

24. Najvyšší súd sa zaoberal v dovolaní sťažovateľkou (dovolateľkou) označenými vadami rozsudku krajského súdu podľa § 420 písm. f) CSP vrátane sťažovateľkou namietaným nesprávnym

právnym posúdením veci a nedostatočne zisteným skutkovým stavom. Vo vzťahu k vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP konštatoval, že sťažovateľka odvodzuje procesnú vadu konania z jej nesúhlasu s právnym posúdením súdov o deklarovaní práva žalobcov na určenie vlastníckeho práva k spornému byt. Najvyšší súd uviedol, že v právnych veciach, na ktoré sa vzťahuje nová procesná úprava účinná od 1. júla 2016, je opodstatnený názor, podľa ktorého nesprávne právne posúdenie veci nezakladá bez ďalšieho vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP. Podľa najvyššieho súdu odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia dostatočným spôsobom vysvetlil, prečo v časti zmenil prvostupňové rozhodnutie a prečo v časti toto rozhodnutie potvrdil. Ani námietke nedostatočne zisteného skutkového stavu v okolnostiach prípadu a záverov nižších súdov najvyšší súd nepriznal status vady konania, ktorá by mala rušiť právoplatne uzavretú záležitosť. Zdôraznil (bod 17), že je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd.

25. Všeobecný súd v zásade nemôže porušiť základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi jeho postup v civilnom sporovom konaní. Takýmto predpisom je aj Civilný sporový poriadok. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, čo platí pre všetky konania vrátane dovolacích (§ 419 a nasl. CSP). Ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala jeho svojvoľný postup (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania). Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd sa zaoberal a vyrovnal s dovolacími dôvodmi sťažovateľky, nestotožnil sa s dovolacou argumentáciou, z ktorej by mala vyplývať prípustnosť dovolania, a preto odmietol dovolanie ako procesne neprípustné. Postup najvyššieho súdu zodpovedá ustanoveniam Civilného sporového poriadku upravujúcim dovolacie konanie. Najvyšší súd sťažovateľke odpovedal, argumentujúc normami o prípustnosti dovolania, adekvátne a preskúmateľne a výklad najvyšším súdom aplikovaných právnych noriem neodporuje ich podstate a zmyslu.

26. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia uplatnených práv postupom a uznesením najvyššieho súdu odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2022

Peter Straka
predseda senátu